

Schrijver Kader Abdolah

Een allochtone ridder in de Nederlandse samenleving

In Kader Abdolah's nieuwste roman 'Spijkerschrift' wordt de lezer meegevoerd naar Perzië, het land van de heilige bergen, naar de tijd van Reza Khan, de Sjah en Khomeini. Het is het land van de poëzie, het sprookje, de magie, maar ook van het verdriet, van de vlucht. Abdolah had zijn voorgaande boeken nodig om Spijkerschrift te kunnen schrijven. "Met dit boek ga ik terug naar het punt waar ik gevlucht ben." Kader Abdolah over de ontwikkeling in zijn schrijversschap, zijn recent verkregen 'ridderschap', het boekenweekgeschenk 2000, en het asielzoekersbeleid.

Tekst: Mayke Kranenbarg

Foto: Harry Pierik

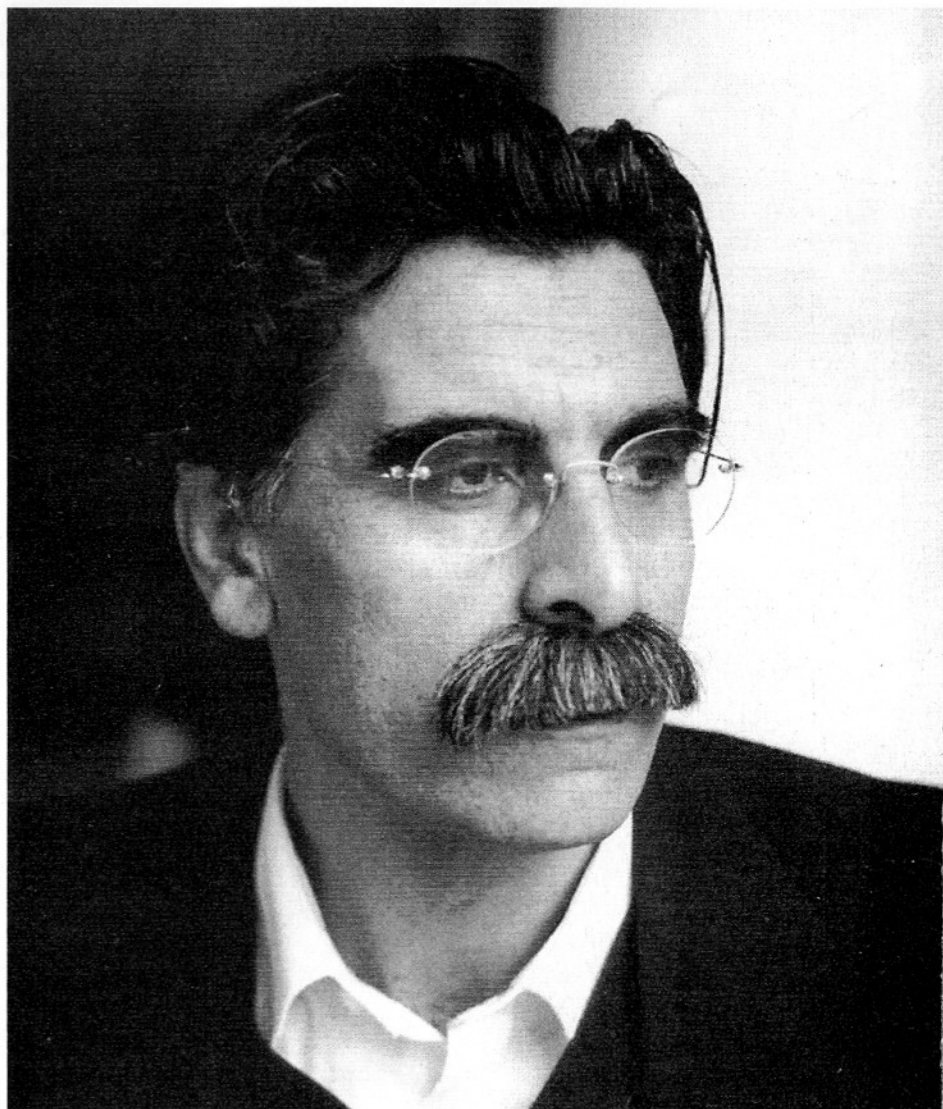
Bent u bekend met het fenomeen 'daklozenkrant'?

Ja, ik heb een keer een interview gehouden met een daklozenkrant. Toen ging het over daklozen, immigratie, vlucht, wat het betekent om je nergens thuis te voelen. Ik ben meestal de laatste passagier als ik van mijn lezingen terugkom; als ik dan een verkoper tegenkom koop ik wel een daklozenkrant.

Uw vorige boeken hadden voornamelijk als thematiek: ballingen in Nederland.

Uw nieuwste boek speelt zich vrijwel uitsluitend af in Iran. Betekent dit dat u uw oude thematiek heeft afgerond en een nieuwe weg bent ingeslagen?

Met dit boek ga ik terug naar het punt waar ik gevlucht ben, waar ik mijn vaderland verlaten heb. Naar het punt waar ik ooit stond als de Perzische schrijver Kader Abdolah. Ik moest mijn vorige vier boeken schrijven om naar dat punt terug te kunnen gaan. Die boeken waren een soort introductie. Wie ben ik? Ik ben Kader Abdolah. Ik had eerst rust nodig. Ik moest eerst een plek vinden om naar het verleden te kunnen kijken. En nu, na zo'n elf, twaalf jaar denk ik dat ik de nodige rust gevonden heb. Ik kan nu rustiger naar het verleden kijken om verhalen te vertellen. Op die manier kan ik ook het verleden een duidelijker plek geven in mijn heden.

Ik kan nu meer naar de verhalen terug, die echte Perzische verhalen, die sprookjesachtige verhalen. Mijn volgende boek komt waarschijnlijk over twee, drie jaar uit. Dat verhaal zal helemaal over Iran gaan. Geen woord meer over Nederland.

"Aan de ene kant geeft men Abdollah een lintje, aan de andere kant gaat men naar Engeland voor het boekenweekgeschenk"

In *Spijkerschrift* fungeert de hoofdpersoon als spreekbuis van zijn doofstomme vader. Beschouwt u uzelf als spreekbuis van de vluchtelingen in Nederland? Het is heel moeilijk om dat op die manier aan te nemen. Het is moeilijk om de spreekbuis van iemand anders te zijn, maar als ik kan vecht ik wel voor de rechten van de mens, voor de minderheden in deze samenleving.

Wat vindt u van de wijze waarop asielaanvragers in Nederland behandeld worden?

Niet menselijk. Het is verschrikkelijk voor asielaanvragers. Ze verkeren vaak vijf, zes jaar in onzekerheid. Er worden tientallen, honderden kinderen in die asielaanvragerscentra geboren. Die begrijpen niet wat het betekent om een huis te hebben. Het begrip 'buurman, buurvrouw' kennen ze niet. Ze

hebben geen echt contact met de Nederlandse samenleving. Hun wereld is een asielaanvragerscentrum. Dat vind ik vreselijk. Als ik een spreekbuis van die kinderen kan zijn, dan is het goed.

Toen u hier kwam begon u al snel in het Nederlands te schrijven. Wat betekende dat voor u?

Ik was gevallen. Ik wilde overleefd worden. Met woorden kon ik zinnen maken, met zinnen een alinea en met de alinea's een verhaal. Dus ik pakte de taal, om te schrijven, te maken. Op die manier begon ik een worsteling met de Nederlandse taal om overleefd te worden. Nu voel ik me steviger, haha!

Vooraf met dat lintje dat ik gekregen heb ben ik een ridder, een allochtone ridder in de Nederlandse samenleving.

Toch dacht u erover het lintje van de koningin te weigeren.

Ja, maar weigeren klonk heel negatief en een beetje ondankbaar. Dan zou men zeggen: kijk, die buitenlanders deugen niet. Ze zijn niet goed, niet betrouwbaar. De

koningin heeft een mooi, vriendelijk gebaar naar hun adres gemaakt, maar Abdollah wil het niet. Weigeren kon niet. Remco Campert kon wel weigeren, want dat lintje ging over hemzelf. Maar dit lintje was niet alleen voor Kader Abdollah, maar voor de minderheden, een soort verzoeningsgebaar. Een symbool, niet alleen voor mij, daarom heb ik het aangenomen.

Spijkerschrift lijkt intenser geschreven te zijn dan uw andere boeken, ook met meer vaart in de passages. Heeft u zelf ook het gevoel dat er een ontwikkeling zit in uw schrijfstijl?

Ja, dat kan niet anders. Ik had die afgelopen vier boeken nodig. Zij waren een oefening om dieper te kunnen schrijven, om mijn volgende boek te kunnen schrijven. Ik voelde dat ik makkelijker met de taal om kon gaan en beter mijn gevoelens kon uiten. Het is niet toevallig, het is een lange worsteling met de taal. Met mijn volgende boek moet het nog soepeler worden. Ik probeer een beetje die sprookjestaal, de magie, de kracht die in de Perzische taal zit in mijn Nederlandse teksten te blazen. In het rapport van de koningin over het lintje ging een van de opmerkingen over symbolen. Er stond: Abdollah heeft meer symbolen van de Perzische taal naar onze taal gebracht. Dat vond ik leuk om te horen.

Wat vindt u ervan dat Salman Rushdie het boekenweekgeschenk gaat schrijven?

De Nederlandse samenleving vind ik een beetje een hypocriete samenleving. Deze samenleving liegt een beetje. Aan de ene kant geeft de samenleving een Abdollah een lintje, aan de andere kant gaat men naar Engeland om een donkere, allochtone schrijver te halen om voor de Dutch people het boekenweekgeschenk van 2000 te schrijven. Dat vind ik een beetje belache-

lijk. Maar goed, dit is nu eenmaal Nederland, haha. Ik denk dat degenen die dat gedaan hebben zich moeten schamen. Er zijn tientallen prachtige donkere schrijvers in dit land die in het Nederlands schrijven en zij kunnen best een prachtig boekenweekgeschenk schrijven. Maar dit is een wanhopige uitvlucht van degenen die niet willen accepteren dat er in dit land duizenden en nog eens duizenden en duizenden Nederlanders zijn die tussen twee culturen in wonen. Ze willen dat niet accepteren, maar ze moeten dat accepteren. We dwingen ze, ik Kader Abdollah dwing ze om zich er bij neer te leggen dat er in dit land genoeg donkere schrijvers zijn. We hoeven niet naar Engeland te gaan. Dat is een uitvlucht. Dat komt door de angst, ze zijn bang voor ons, en dat hoeft niet. Nederland is nu ook van ons, dat moeten ze accepteren.

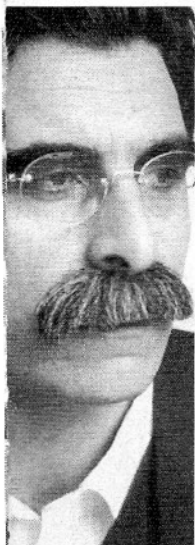
Uw boek eindigt wat verdrietig, maar er zit toch ook een element van hoop in.

Doelt u daarmee op de situatie in Iran, dat het langzamerhand beter zal gaan?

Zeker. Er is geen andere weg. Hoop. Goudklokje wordt wakker en ze gaat naar de stad. Alles wordt weer anders. Er is geen andere uitweg, er moet weer een democratie komen. Maar misschien moet ze een beetje lang slapen in die grot.

Tot die tijd komen er nog veel Iraanse vluchtelingen naar Nederland. Het merendeel wordt uitgewezen.

Dat is de politiek van Nederland. Ik kan niet zeggen wat meneer Kok met de buitenlanders moet doen. Het is een natuurlijke worsteling tussen de buitenlanders en de Nederlandse overheid. We weten niet wat de gevolgen van die worsteling zijn. Er zullen nog duizenden buitenlanders komen en de Nederlandse overheid probeert ze tegen te houden. Ik kan niet tegen de heer Kok zeggen: laat iedereen binnen. Maar ik kijk wel naar die worsteling. Het is een natuurlijke, bijzondere en uitzonderlijke gebeurtenis in de geschiedenis van de mensheid en ook nu, hier, in de geschiedenis van de Nederlanders. Hoeveel ruimte buitenlanders willen hebben en Nederlanders kunnen geven weet ik niet, maar door die worsteling zullen de Nederlanders toch een beetje ruimte maken. Er is iets zeer interessants aan het gebeuren. Eén ding is duidelijk: ze komen

en ze zullen de Nederlandse samenleving veranderen. Ze zijn gekomen en ze hebben de Nederlandse samenleving veranderd. Het gaat ook over Europa, ze komen en ze zullen Europa ook veranderen. Het is absoluut positief, van mijn kant. Ik wil niet zeggen dat Nederlanders er ook blij mee moeten zijn. Dat kan niet. Nederlanders zijn ook

"Niemand kan die buitenlanders tegenhouden. Dat is het verhaal"

mens. Ze mogen bang zijn, zich er zorgen over maken. Dat is natuurlijk en begrijpelijk, maar niemand kan die buitenlanders tegenhouden. Dat is het verhaal.

Met uw vorige boeken heeft u misschien wel een beetje de beeldvorming van Nederlanders over vluchtelingen veranderd.

In die tijd heb ik voor zover dat mogelijk was alles op papier gezet. Hoe we binnenkomen, hoe er naar ons wordt gekeken, hoe we worstelen om onze plek te vinden. Dat is nu de taak van de andere buitenlanders die binnenkomen, de andere asielzoekers. Ze moeten het verhaal op een andere manier vertellen. Want op dit moment, en dat is heel grappig, op dit moment ben ik geen asielzoeker meer, ik ben een ridder, haha! Mijn manier van kijken is veranderd. Ik kan niet meer het gevoel en de angst en de nachtmerries van die asielzoeker van tien jaar geleden hebben. Want mijn positie in de samenleving is duidelijk geworden. Ik ben niet meer bang, ik ben geen vluchteling meer. Dus ga ik naar Spijkerschrift, ga ik mijn verhalen verder vertellen. Maar nu is het de taak van de andere, nieuwe buitenlanders die binnenkomen om hun verhalen te vertellen. Er zijn zoveel jonge talenten in de asielzoekerscentra die bereid zijn om actief in de Nederlandse samenleving mee te doen, maar men dwingt ze om daar stil te zitten, om te rotten. Ook ik moet mijn mond niet houden, ik moet ook over zulke dingen praten, en de asielzoekers moeten ook actief laten merken dat ze willen, dat ze kunnen. De wet van de vlucht is hard. Maar Nederland heeft geen uitweg, Nederland moet de krachten van de jonge asielzoekers gebruiken en dat weet ze ook. Maar dat heeft allemaal tijd nodig. Het komt geleidelijk.

Met dank aan Qader Shafiq

Kader Abdolah is ook te vinden in de verhalenbundel 'Veelzeggende Cijfers' (ISBN: 90-802805-2-6). Een verzameling verhalen van allochtone auteurs. Dit boek is uitgegeven door COS Gelderland (Centrum voor internationale Samenwerking) en is te bestellen via tel. (024) 323 30 18 of bij de betere boekhandel.